

tal com VETULUS > VECLU, SERRATULA > SERRACLA, CAPITULU > CAPICLU > gc. *cabelh* ('espiga'), MUTULU > *mucchio* etc.

Des del punt de vista formatiu, *SUCTULARE és ir-reprotxable, com tantes neo-formacions en -ULARE del llatí vulgar que substitueixen els verbs simples, *tremulare*, *misculare*, *rasiculare*, *intorticolare* etc. I la combinació amb el radical freqüentatiu, que ja comença en llatí arcaic i clàssic (*postulare* de *poscere*), es multiplica en llatí vulgar i romànic antic: USTULARE substituint *urere* (*ustus*), *REMINCTULARE > REMINTOLAR (hi ha bones bases per suposar STANTULARE, EX-TEN-TULARE) etc. Per què recordar-ne més si és cosa tan freqüent en llatí vulgar.

La variant *x-* (*xuclar*) potser es podria explicar per una formació paral·lela des de EXSUGERE mot tan freqüent ja en llatí (des de Plaute i Varró fins a Columella i Celsus) «sucrer, tarir en suçant»: *exsugere vulnus*, *exsugere humorem*, *exsugere vitem* 'eixugar la saba d'un cep' (i CGL II, 67.13, 66.41); aquí no sols l'adj.-part. EXSUCTUS ha deixat conspícua prole romànica (EIXUT), sinó que fins n'hi ha poca o molta de *EXSUCTARE; la reducció de *eix-* a *x-* (*xardor*, *xafogor*, *xorc*, *xarxa*...) no sols hi ensopeguem a cada pas, sinó que sovint apareix ja consumada, i més o menys generalitzada, des de la documentació més antiga; *EXSUCTULARE i *SUCTULARE pogueren conviure, des dels orígens, amb matisos poc diferents. O podríem fixar-nos en el fet que la variant *xuclar*, en les seves dues aparicions més antigues, és de gent de les terres conquistades en el S. XI (són les úniques medievals localitzades, i avui el mot té més amplitud semàntica a Mallorca que enlloc) per sospitar-hi una *x-* morisca. O bé admetre que hi ha contaminació de sinònims *xupar*, (*ei*)*xugar* etc.; en fi admetre alguna influència fono-simbòlica, tractant-se de contaminació o modificació, ja no fóra rebutjable.

Tots, arguments possibles i cap de ben rebutjable en tots sentits, també és possible que se sumessin dues o més d'aquestes motivacions fins a fer triomfar aquesta variant només modernament generalitzada. És, doncs, inútil estendre's més per aquest costat, sobretot essent cosa tan secundària per a la qüestió etimològica.

Dels sinònims coexistents bé cal parlar-ne. CHUPAR mot incomparablement més assentat i genuí en cast. [1251] i port. — i aquest sí creat per l'onomatopeia i expressivitat — no podem pas assegurar que no hagi tingut també alguna vida autòctona en la nostra llengua. En gran part del català occid. té un ús tan extens, que pot creure'l castellanisme; en cat. central els qui ho diuen són realment de llenguatge més o menys acastellanat, i per tant convé resistir-se a l'ús en la llengua literària; però el trobem àdhuc en els parlars més rústics i purs en el Nordoest: els palaros de Cardós i Vall Ferrera usen tant o més *çupá* que *xuclar*, fent-hi la distinció que *xuclar* es diu d'un verdader líquid, i *xupar* d'un cos sòlid, per treure-li el suc (pastissos, saba, fruits, *çupá-s los dits* etc.) fins a la carena pirinenca: Tor, Areu, Tavascan (1932-4).

Potser també a Eiv. fan alguna distinció semblant («*chupà*: mojar; *xuclà*: chupar», PzCabr.). A Mall. ens deixa en dubte la cita que en dona AlCM de Tomàs Aguiló. Però ens ho acaba d'aclarir JnRosselló (net d'imitacions castellanes i fi gustador del parlar local i popular): «assegut --- *xupant* desiera el broquet de la pipa i tirant a l'aire glopades de fum», «En Sidoró, amb imbuis i bones paraules, i (això no va bastar) amb amenaces, los anava *xupant* la sanqueta [= sang]»; «les aigües --- la poca que hi queda, mullant la terra assedegada, s'abeura aviat *xupada* per aquella esponja insaciable» (*En Rupit*, 95.8f., 29.1; *Ruralisme*, 8.20).

En el P. Val., *xupar* es troba ja en un text de mitjan S. XVI; i allà aviat n'apareix una forma mesclada amb *xuclar*, que després s'hi ha generalitzat: *chuplar* en els *Animals de caçar* del S. XVI, precisament dins un passatge ben semblant al de *suzar* en Daudé de Prada; i, amb grafia apitxada, és ja la forma que adopta Carles Ros: «*ajuplar*: chupar, sacar o atraer con los labios el xugo u sustancia de alg. c. poniéndola a la boca para tragarla, como haze el niño que mama», «quant voldràs *juplar* un ou, / no faces aquell clo-clou» (*Dicc.* 1764, 296; *AdagesR*, 1736, 92); no reculen de servir-se'n Teo. Llorente, EdMtzFerrando («ens *xuplem* el dit de tan babaus», «El Camí», 9-IX-1933), MGadea («es *chuplarà* els dits», *T. del Xè* II, 14), Carles Salvador («l'òliba no es *xupla* el oli», *Ortoqr. Val.*, 22, cert que és dins la llista de frases a corregir, *Ortoqr. Val.*, 22); «es diu *çuplar*», J. G. M. (1936). «Mos *çuplava* l'àjija i no en teníem per a res» Nules, 1961; «uns motors *xuplen* l'aigua dels pous, i atres la *xuplen* de les séquies» Silla, 1959.

I tanmateix és clar que tot això, junt amb el nom de peix *xucla*, no deixa de fornir-nos una prova indirecta de l'ús de *xuclar* en el P. Val. abans de propagar-s'hi el de *xupar*, fins acabar suplantant-los a tots dos. En canvi ens hem de declarar incrèduls davant l'afirmació d'AlCM que *xuplar* s'usi en ross., sense altra base que una cita de Pau Berga (algun quidproquó). També es pot suposar, però, que la formació onomatopeica *xupar* degué existir, més o menys realment o potencial, pertot, però només pogué mantenir-se vigorosa en els parlars que distingien *o'* o *u'* fònicament (val., mall., cat. occid.) mentre que havia de naufragar en els altres, per l'homonímia amb *xopar*.

El que s'ha estès pel Rosselló és *xucar* primitivament 'sucrar', però barrejant-se allà els dos mots: sento jo mateix *çuká* al peu del Canigó (ben bé en sentit de 'xuclar', Estoer); en el Capcir, de les satalies en diuen *las pulidas de çuká*: d'aquesta gentilíssima flor que sovint s'entretenen a xuclar els infants i gent acriaturada (Els Angles), 1960. També a Benasc *sucà* «aspirar aplicando los labios al jugo o la sustancia de una cosa»: «el crabido se *sucue* les dos popes en un instante», «yei que vedélo *sucà* a isto mosset», «*sucà*-l'en: darle de palos a uno: —*Súca*-l'en, no te hi plangues, que bé se-u mereixe», Ballarín (*Dicc. Ben.*). Això no és més que el desbordament d'una grossa àrea llenguadociana: el TdF dona *sucà* com a variant de *suçà*; i, amb fo-